



FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

ADMITEREA 2016

Editorial

Academia – studii de masterat la nivel european

Suntem într-o perioadă de mare responsabilitate și așteptări atât pentru Academie, aflată în plină pregătire pentru Admiterea 2016, cât și pentru potențienții la aceste studii ce le deschid noi oportunități pentru o carieră de profesioniști bine pregătiți în serviciul public în plan național și internațional. Alegerea Academiei de Administrare Publică pentru realizarea acestor deziderate devine, din an în an, tot mai atractivă, or masteratul de la Academie constituie baza avansării în plan profesional la funcții înalte în organele statului sau reprezentanțele statului la cel mai înalt nivel de peste hotare.

Ca în fiecare an, pregătirilor către admitere la Academie se acordă o atenție deosebită. A fost creată Comisia de admitere, din componența căreia fac parte reprezentanți ai Academiei de Administrare Publică, Cancelariei de Stat și ai Consiliului de Dezvoltare Strategică Instituțională, care urmează să organizeze concursul de admitere în conformitate cu hotărârile guvernamentale. Astfel, conform Hotărârii Guvernului, nr. 691 din 31 mai 2016, se stabilește Academiei de Administrare Publică comanda de stat priv-

vind admiterea la **studii superioare de master de profesionalizare** pentru anul de studii 2016-2017 în număr de 50 de locuri la învățământ cu frecvență, cu durata studiilor de 2 ani, și 170 de locuri la învățământul cu frecvență



redușă, cu durata studiilor de 2,5 ani.

Conform unei alte Hotărâri de Guvern, nr. 842 din 7 iulie 2016, se stabilește Academiei de Administrare Publică comanda de stat privind admiterea la **studii superioare de master științific** pentru anul de studii 2016 – 2017 în număr de 30 de locuri la învățământ cu frecvență, cu durata studiilor de 2 ani.

În baza acestor hotărâri au fost expediate scrisori autorităților administrației publice pentru a delega la studii candidați din rândul personalului autorităților administrației publice centrale și locale în conformitate cu prevederile legislației în vigoare. Mai mult ca atât, la Academie a devenit deja o bună tradiție conlucrarea cu autoritățile publice, în

cadru întâlnirilor fiind promovate metodologia și practica de lucru privind perfecționarea procesului de studii la nivel european și internațional, perspectivele oferite absolvenților privind avansarea în cariera de funcționar public până la cele mai înalte funcții în stat, după cum sunt deja multe exemple edificatoare, în acest sens, din Parlament, Guvern, instituții ale statului de peste hotare.

Argumente în contestabile privind perfecționarea continuă a procesului de studii la Academie sunt reacreditarea științifică a instituției noastre de învățământ superior, fiindu-i acordat calificativul de organizație competitivă pe plan internațional (categoria B), crearea noilor subdiviziuni, Consiliul de Dezvoltare Strategică Instituțională și Comisia de asigurare a calității studiilor, precum și gradul înalt profesionist al corpului profesoral-didactic, care include doctori habilitați, profesori universitari, doctori, conferențieri universitari etc. Sunt realizări notorii care au determinat ca Academia de Administrare Publică să devină un adevărat Centru Național de pregătire a cadrelor înalt calificate pentru serviciul public al țării.

(Continuare în pag. 3)

Atelier academic

„[...] Acest proiect comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei are drept scop creșterea graduală de conștientizare și respectare a drepturilor omului, în special, a libertății de exprimare și a vieții private, în contextul dezvoltării societății informaționale în Republica Moldova [...]” (pag. 4)

Reforma administrației publice locale

„[...] În acest context, aş vrea să menționez că în planul de învățământ 2016 – 2017 la Catedra economie și management public vor fi introduse trei cursuri noi: la studii de master de profesionalizare – „Managementul proiectelor” și „Marketing regional”, iar la studii de master științific – „Managementul proiectelor” [...]” (pag. 5)

Schimb de experiență Erasmus+

„[...] Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică se numără printre beneficiarii proiectelor Erasmus+ Capacity Building, selectate în 2015: „Library Network Support Services: modernising libraries in Armenia, Moldova and Belarus [...]” (pag. 7)

Eficiența energetică

„[...] Nouă localități din Moldova au semnat cu Fondul pentru Eficiență Energetică (FEE) Acorduri de finanțare nerambursabilă privind reparația sistemelor de iluminat stradal din bani europeni. Investiția se ridică la 15 milioane de lei [...]” (pag. 8)

Întrevedere cu ex-președinții R. Moldova și Ucrainei

Președintele Republicii Moldova, domnul Nicolae Timofti, i-a primit la la Reședința de Stat, pe foștii președinți ai Ucrainei, domnii Leonid Kravciuk și Viktor Lușcenko, și pe ex-președinții Republicii Moldova, domnii Mircea Snegur și Petru Lucinschi.



În cadrul întrevederii, au fost abordate subiecte ce țin de evoluțiile relațiilor moldo-ucrainene și de specificul situației regionale.

De asemenea, s-a pus un accent deosebit pe necesitatea sincronizării acțiunilor celor două state, în contextul noilor amenințări la adresa securității naționale și regionale, fiind trecute în revistă criza din estul Ucrainei și conflictul înghețat din stânga Nistrului, care au elemente comune în manifestările lor.

Foștii președinți ucraineni au vorbit de provocările și costurile pe care le plătește Ucraina pentru libertate și pentru alegerea sa pro-occidentală.

„Necazul îi unește pe oameni. În astfel de momente trebuie să rămânem solidari și să ne susținem reciproc în proiectele noastre bilaterale”, a spus Președintele Timofti.

Înălții oaspeți au relevat continuarea parcursului european de către Republica Moldova și Ucraina drept singura cale de readucere a celor două state în zona stabilității și dezvoltării social-economice durabile.

„Am convenit cu foștii șefi de stat să găsim soluțiile necesare pentru ca țările noastre să se apropie mai mult și să colaboreze în direcția realizării parcursului european comun”, a declarat Președintele Timofti după întrevedere.

În context, domnul Kravciuk a menționat că baza istorică solidă a celor două state constituie un element important în acest sens.

Un program de asistență tehnică pentru consolidarea bunei guvernări va fi implementat în Parlament, în perioada iulie 2016 – decembrie 2019, pentru accelerarea aplicării Acordului de Asocieri, armonizarea legislației naționale cu cea europeană, creșterea eficienței și transparenței Legislativului, încurajarea egalității de gen.

Noul program pentru dezvoltarea instituțională a Parlamentului Republicii Moldova, în valoare totală de circa 4,3 mln de dolari SUA, este finanțat de Guvernul Suediei și va fi implementat cu susținerea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Republica Moldova. Obiectivele proiectului sunt de a oferi sprijin Parlamentului în implementarea Acordului de Asocieri și a Agendei de Asocieri, creșterea transparenței instituției, consolidarea capacităților instituționale pentru îmbunătățirea funcției legislative, a funcției de control parlamentar și a celei de reprezentare a Parlamentului.

La ceremonia de semnare a documentului-cadru al proiectului „Consolidarea

Un nou Program de Dezvoltare Strategică



Guvernării Parlamentare în Moldova” au participat Președintele Parlamentului Andrian Candu, Ambasadoarea Regatului Suediei în Republica Moldova, Sign Burgstaller, Coordonatoarea Rezidentă ONU și Reprezentanta permanentă a PNUD în Republica Moldova, Dafina Gherceva.

„Acest proiect este o premieră pentru Parlamentul Republicii Moldova și este o nouă pagină în colaborarea Parlament – PNUD – Guvernul Suediei. Sper să fie de bun augur pentru multe acțiuni frumose și cu impact pentru consolidarea capacităților instituționale ale Parlamentului, astfel încât Legislativul să devină cea mai bine organizată instituție din țară”, a declarat Andrian Candu.

Noul proiect se înscrie în obiectivul PNUD de a consolida Parlamentul ca instituție, prin implementarea noului Program de Dezvoltare Strategică.

Vizită de lucru în Rezina



În cadrul vizitei de lucru în raionul Rezina, Primul-Ministru Pavel Filip a vizitat mănăstirea Saharna. În discuțiile cu cetățenii din comunitatea locală, Pavel Filip a evidențiat necesitatea dezvoltării obiectivelor culturale și istorice din Republica Moldova, modernizarea infrastructurii acestora și crearea condițiilor de atragere a turiștilor.

În context, Premierul a apreciat că valorificarea patrimoniului turistic rural va avea un impact pozitiv asupra economiei naționale și va contribui benefic la promovarea imaginii de țară pe plan internațional. În același timp, Pavel Filip a menționat necesitatea reparării și promovării obiectivelor de interes pentru turiști și a vorbit despre dezvoltarea infrastructurii adiacente și crearea condițiilor necesare pentru ca numărul vizitatorilor locali și străini să crească.

Primul-Ministru a mai vizitat, de asemenea, Incubatorul de Afaceri Rezina, în cadrul căruia activează 14 companii rezidente, care generează și susțin locuri de muncă pentru comunitatea locală. Totodată, Pavel Filip a vorbit cu administrația incubatorului și conducerea raionului despre necesitatea extinderii infrastructurii pentru mediul de afaceri, subliniind că este important să fie create cât mai multe locuri de muncă pentru cetățeni, oferindu-le posibilitatea de a avea un salariu decent acasă.

Pe parcursul vizitei sale de lucru în raionul Rezina, șeful Executivului a mai vizitat șantierul de construcție a Complexului sportiv raional din or. Rezina, care va avea o capacitate inițială de 2500 locuri, precum și construcția drumului de ocolire a orașului, în defileul dintre platoul satului Ciorna și orașul Rezina. Cu acest prilej, Premierul s-a interesat de problemele legate de realizarea proiectelor menționate și a afirmat că Guvernul va acorda sprijinul necesar în vederea soluționării acestora.

Academia – studii de masterat la nivel european

(Sfârșit. Înc. în pag. 1)

Concursul anunțat pentru admiterea 2016 este un pas înainte pentru a completa acest serviciu, promotor al politicilor statului pe plan național și internațional, cu un nou contingent de cadre înalt calificate.

În acest context, vă informăm în continuare despre condițiile admiterii prin concurs la studii superioare de master:

- ȘTIINȚIFIC, învățământ cu frecvență, cu durata studiilor de 2 ani la specializările:

„Teoria și practica administrației publice”,

„Management”

„Relații internaționale”.

- DE PROFESIONALIZARE, învățământ cu frecvență, cu durata studiilor de 2 ani și învățământ cu frecvență redusă, cu durata studiilor de 2,5 ani, la specializările:

„Administrație publică”,

„Management”,

„Relații internaționale”,

„Anticorupție”

„Management informațional în administrarea publică”.

Admiterea se realizează la locuri cu finanțare bugetară și prin contract.

Participanții la concurs prezintă Comisiei de admitere următoarele acte:

- Delegarea/recomandarea organului administrației publice în care activează candidatul, cu indicarea specializării (pentru candidații la masteratul științific de profesionalizare cu finanțare bugetară);

- Diploma de licență sau echivalentă cu suplimentul (în original și o copie);

- Copia carnetului de muncă, autenticată de către Serviciul resurse umane;

- Certificatul medical-tip;

- 2 fotografii (3x4);

- Copia buletinului de identitate.

Depunerea actelor: de la 18 iulie 2016 până la 27 iulie 2016.

Candidații vor susține:

- o probă la disciplina de profil (oral);

Probele de admitere vor avea loc în perioada 28-29 iulie 2016.

Adresa noastră:

MD 2070, Chișinău, str. Ialoveni, 100,

Academia de Administrare Publică,

Comisia de admitere (aud. 108)

tel. 28-48-48, tel/fax 28-48-71

e-mail: admiterea2016@aap.gov.md

www.aap.gov.md / Admitere 2016

Comisia de admitere vă așteaptă în aceste zile să depuneți actele pentru concurs. E timpul când vă hotărâți destinul pentru toată viața. Nu evitați, faceți alegerea corectă pentru a vă asigura o carieră profesională demnă de viitorul vostru și al țării.



Cursuri privind achizițiile publice

Academia de Administrare Publică a lansat, în parteneriat cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), 2 cursuri de dezvoltare profesională cu o nouă tematică: „Achiziții publice. Gestionarea conflictelor de interese în procesul de achiziții publice”. Necesitatea desfășurării acestor instruirii a apărut ca urmare a solicitărilor funcționarilor, dar și a faptului că, în ultimii ani,

Republica Moldova beneficiază de un substanțial suport financiar din partea partenerilor de dezvoltare, iar utilizarea acestora se efectuează în baza prevederilor legale naționale, inclusiv cele ce vizează achizițiile publice.

Astfel, autoritățile publice au obligația să utilizeze eficient fondurile parvenite din surse internaționale donatoare, dar și din cele naționale și nu trebuie

să admită ca procesul de achiziție publică să fie afectat de conflicte de interese, acte de corupție, deeturnare de fonduri.

Cursurile sunt destinate funcționarilor publici de conducere/ execuție din cadrul autorităților administrației publice locale de nivelul I și II cu responsabilități în domeniul achizițiilor publice întru exercitarea eficientă și conștiincioasă a atribuțiilor de serviciu.

Scopul cursurilor îl constituie pregătirea teoretică și practică a funcționarilor din autoritățile publice locale pentru desfășurarea corectă a procesului de achiziție publică și evitarea conflictelor de interese în cadrul acestui proces.

În cadrul acestor cursuri participanții sunt familiarizați cu cele mai actuale subiecte:

- bazele teoretice și practice ale procesului de achiziționare

publică;

- structura sistemului instituțional al achizițiilor publice;

- organizarea procesului de planificare a achizițiilor publice și desfășurarea procedurilor de atribuire;

- metodele de gestionare a contestațiilor formulate în procedura de atribuire a contractului;

- cadrul legal care reglementează conflictele de interese.

La aceste cursuri, care sunt preconizate până la 22 iulie curent, vor fi instruiți peste 50 de funcționari publici din autoritățile publice locale de nivelurile I și II, care, ulterior, vor putea solicita consultații experților în materie de desfășurare corectă, conform legislației în vigoare, a achizițiilor publice.

Carolina MITROFAN,
metodist DDP



Atelier de lucru cu implicarea personalului academic

În perioada 11-12 iulie 2016, la Vadul lui Vodă s-a desfășurat un Atelier de lucru cu genericul „Standardele Consiliului Europei și cele mai bune practici europene în domeniul Internetului și drepturilor omului, inclusiv guvernării Internetului”. Evenimentul respectiv se înscrie în lista activităților prevăzute de programul privind edificarea societății informaționale și Guvernanța Internetului al Cadrului de cooperare programatică al Uniunii Europene și Consiliului Europei pentru anii 2015 - 2017 „Consolidarea respectării drepturilor omului în contextul implementării Agendei Digitale a Republicii Moldova”, realizat în parteneriat dintre Consiliul Europei/Uniunea Europeană, pe de o parte, și Academia de Administrare Publică, pe de altă parte.

Acest proiect comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei are drept scop creșterea graduală de conștientizare și respectare a drepturilor omului, în special, a libertății de exprimare și a vieții private, în contextul dezvoltării societății informaționale în Republica Moldova.

demice din cadrul diferitor facultăți de drept ale instituțiilor de învățământ superior din țară: Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Tehnică din Moldova, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Universitatea de Stat din Comrat, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne.

DI Andrei GROZA, prim-prorector al Academiei de Administrare Publică, doctor, conferențiar universitar, în ipostaza de reprezentant al instituției coordonatoare din cadrul Proiectului, alături de dl Ghenadie BARBĂ, șef adjunct al Oficiului Consiliului Europei în Republica Moldova, a salutat participanții în alocuțiunea de deschidere a sesiunii de lucru și a trecut în revistă principalele realizări ale Academiei de Administrare Publică, punând accentul pe eforturile de ultimă oră de modernizare a instituției și a programelor de master.

membru invitat al Școlii de Economie și Științe Politice, Londra, Marea Britanie, Joanna KULESZA, doctor în drept, expert CoE, profesor de drept internațional la Facultatea de drept și administrație, Universitatea

JAGLAND, Secretarul General al Consiliului Europei a menționat: „Guvernele, sectorul privat și alți actori au datoria de a respecta drepturile omului atât în mediul off-line, cât și în cel on-line. Vom munci împreună pentru



din Lodz, Polonia, și Karmen TURK, magistrul, expert CoE, avocat și doctorand la Universitatea din Tartu, Estonia.

Pe parcursul derulării Proiectului, Academia de Administrare Publică a beneficiat de asistență tehnică în ce privește modernizarea Programului de master din cadrul Catedrei științe juridice (șefa catedrei – Silvia GORIUC, doctor, conferențiar universitar). Totodată, a fost elaborat un Compendiu de materiale metodico-didactice ce conține legislația europeană în materia drepturilor omului în Internet și practica CtEDO, relevantă în ce privește protecția drepturilor omului în Internet. Respectivul Compendiu va fi pus la dispoziția mediului academic.

În cadrul atelierului a fost prezentat și distribuit participanților Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet, care reprezintă instrumente juridice în acest domeniu pentru eficientizarea implementării proiectului. În acest context, dl Thorbjorn

aplicarea prevederilor acestui Ghid și asigurarea accesului la căi eficiente de atac utilizatorilor de Internet, atunci când se consideră că drepturile lor au fost restricționate sau încălcate”.

Ghidul se axează pe următoarele drepturi și libertăți fundamentale ale omului cu referire la Internet: accesul și nediscriminare; libertatea de exprimare și informare; libertatea de întrunire, asociere și de participare; protecția vieții private și a datelor cu caracter personal; educație și alfabetizare; protecția copiilor și a tinerilor; dreptul la un recurs efectiv pentru invocarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

La finele atelierului de lucru participanților li s-au înmănat certificate de participare din partea organizatorilor.

Andrei GUȘTIUC,
dr. conf. univ., AAP

Ina MACOVEI,
metodist DRI



Atelierul de lucru a întrunit circa 30 de participanți, dintre care 15 au fost reprezentanți ai Academiei de Administrare Publică, ceilalți 15 participanți reprezentând mediile aca-

Asupra problemelor tematice, abordate în cadrul atelierului de lucru s-au pronunțat profesori și experți ai Uniunii Europene: Monica HORTEN, doctor în drept, expert CoE,

Reforma administrației publice locale și regionale pentru țările parteneriatului estic

Aceasta a fost tema unui seminar internațional, care s-a desfășurat în orașul Brest din Republica Belarus, în perioada 26 iunie – 1 iulie 2016, fiind organizat de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehia și primăria orașului Brest pentru țările parteneriatului estic – Belarus, Moldova, Armenia, Azerbaijan, Georgia și Ucraina. Republica Moldova a fost reprezentată la acest seminar de dl Vladislav SÎRBU, șef al Direcției control administrativ, Cancelaria de Stat, dna Tatiana TOFAN, doctor în economie, conferențiar universitar, șefă a Catedrei economie și management public, Academia de Administrare Publică, și Octavii IVANOV, expert, Congresul Autorităților Locale din Moldova.

În continuare oferim cuvântul dnei Tatiana Tofan pentru a-și expune impresiile despre acest seminar.

Actualul seminar a constituit o urmare a seminarului din anul precedent care a avut loc în Cehia, din partea țării noastre participând reprezentanți ai Cancelariei de Stat a Guvernului. Acest fapt denotă actualitatea temei abordate pentru toate țările participante, pentru o reformare la nivelul cerințelor zilei de azi a administrației publice locale și regionale, fiind necesare viziuni moderne, europene care să conducă la consolidarea democrației și a principiilor statului de drept.

Ca un schimb de experiență și practici avansate în domeniu au vorbit despre perfecționarea administrației publice din Belarus, realizări și perspective de dezvoltare, dna Irina Sidarciuc, de la Academia de Administrare Publică de pe lângă președintele Republicii Belarus; despre descentralizarea administrației publice și primele rezultate ale reformei administrativ-teritoriale – dna Nina Natalânco, expert al Institutului societății civile din Kiev; despre specificul funcționării municipiului Brest – Alexander Rogachuk, vice-primar al acestui oraș.



Aspecte interesante au abordat în rapoartele prezentate formatori ai Consiliului European și din unele țări ale Uniunii Europene, precum „Reforma administrației publice și dezvoltarea curentă a Republicii Cehia”, prezentat de Jakub Janura, consultantul Departamentului dezvoltare strategică din cadrul Ministerului Administrației Publice din Cehia; „Elaborarea strategiilor de dezvoltare regională reieșind din specificul regiunii” – dl Stepan Nosek, reprezentantul Ministerului dezvoltării regionale din Cehia; „Rolul societății civile în promovarea reformei administrației publice” – dna Antonela Valmorbida, secretarul general al Asociației democrației locale

din Europa (Italia); „Relațiile dintre municipalități și autoritățile publice centrale din Cehia” – dna Miroslava Sobkova, președintele Asociației obștești din Cehia; „Specificul descentralizării administrative în Polonia” – dl

Andrzej Trziesiera, Ministerul administrației publice; „Reforma administrativă și buna guvernare la nivel local” – dl Niall Sheerin, reprezentantul Consiliului European.

A fost abordată și o altă temă actuală pentru toate țările participante la seminar, precum lupta împotriva corupției. La această temă s-au

referit în luările lor de cuvânt dnii James Hamilton din Irlanda, Vazha Tavberidze din Georgia și Vitaly Iskritsky din Belarus.

Impresiile de la acest seminar sunt dintre cele mai bune, unde am avut posibilitatea să mă familiarizez cu cele mai bune practici de lucru și experiența avansată privind realizarea reformei publice locale și regionale. Fiind aplicate în procesul de organizare a studiilor din cadrul Academiei de Administrare Publică, vor contribui la perfecționarea pregătirii resurselor umane înalt calificate în domeniul reformei publice locale și regionale și, implicit, la eficientizarea implementării pe parcurs a acestor reforme. În acest context, aș vrea să menționez că în planul de învățământ 2016 – 2017 la Catedra Economie și management public vor fi introduse trei cursuri noi: la studii de master de profesionalizare – „Managementul proiectelor” și „Marketing regional”, iar la studii de master științific – „Managementul proiectelor”.

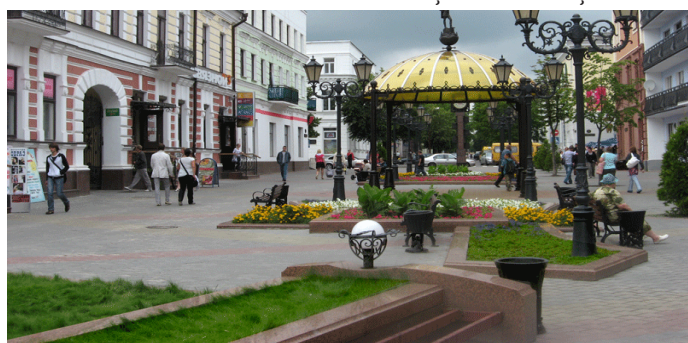
Cursuri de dezvoltare profesională la comanda de stat în semestrul II al anului 2016

În conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 850 din 09.12.2015, „Cu privire la comanda de stat privind dezvoltarea profesională a personalului din autoritățile publice în anul 2016”, Academia de Administrare Publică a expediat Planul de realizare a cursurilor de dezvoltare profesională a personalului din administrația publică în semestrul II al anului 2016, la comanda de stat, autorităților administrației publice centrale (scrisoarea nr. 16-01/194 din 28.06.2016) și locale (scrisoarea

nr. 16-01/193 din 28.06.2015).

Astfel, în temeiul Hotărârii Guvernului, precum și în conformitate cu Planul expediat autorităților publice, pe parcursul semestrului II, în Academie urmează să fie realizate 16 cursuri de dezvoltare profesională a personalului, dintre care 5 sunt destinate pentru funcționarii publici din cadrul autorităților publice locale și 11 – pentru funcționarii publici din cadrul autorităților publice centrale.

Cursurile vor începe la 19 septembrie.



Cuvântul de primar



V. Musteață,
primarul s. Săiți,
r. Ștefan-Vodă

Anume prin aceste cuvinte poate fi exprimată esența calităților organizatorice, manageriale, inovative și estetice ale primarului satului Săiți, raionul Căușeni, Valeriu Musteață. Destinul l-a hărăzit să se dedice pentru întreaga viață serviciului public, îndeplinind mai multe funcții, după cum erau timpurile.

S-a încadrat în serviciul public la vârsta de 26 de ani, după ce absolvise Institutul pedagogic „Ion Creangă”, facultatea de istorie și pedagogie, și a lucrat, pentru scurt timp, ca profesor de istorie în școala din satul natal, pentru ca în 1987 să fie numit în calitate de președinte al Sovietului sătesc. Transformările epocale de la începutul anilor ‘90 ai secolului trecut, Declarația de Independență a Republicii Moldova, reformele administrativ-teritoriale, au determinat și noi provocări pentru dl Valeriu Musteață, care după doi ani de activitate în gospodăria agricolă din localitate, revine în administrația publică, în calitate de secretar, deja al primăriei Săiți. Ulterior, în perioada 1995 – 1999, preia din nou conducerea primăriei, în condiții austere și posibilități limitate, activitatea reducându-se, în fond, doar la eliberarea anumitor documente sau certificate.

În contextul reformelor administrativ-teritoriale și al noilor structuri administrative, unde era nevoie de specialiști calificați, dl Valeriu Musteață îndeplinește mai multe funcții: specialist principal în prefec-

tura județului Tighina, specialist relații cu publicul în cadrul Programului Național „PĂMÂNT”, specialist principal în Direcția administrație publică a Consiliului județean Tighina, secretar al Consiliului județean Tighina, secretar al Consiliului raional Căușeni, unde acumulează o bogată experiență de muncă, pe care o va aplica creativ, revenit în satul său de baștină.

Era anul 2007, anul noilor alegeri locale, și consătenii i se adresează cu rugămintea de a se înscrie în campania electorală pentru funcția de primar. Satul era în delăsare, nu se mai întreprindea nimic și, desigur, că dl Valeriu Musteață a acceptat. Anticipând evenimentele, vom menționa că pentru a asigura continuitatea activităților de renovare și dezvoltare durabilă sub toate aspectele a satului, domnia sa candidează și în 2011 la alegerile locale, iar în 2015 câștigă alegerile cu majoritatea absolută a voturilor, un indiciu evident al încrederii, acordate de consăteni celui care se ține de cuvânt.

Dar pentru a fi mai sigur pe sine, pe puterile și cunoștințele sale, consideră că era necesar să și le aprofundeze în cadrul Academiei de Administrare Publică, unde face studii de masterat în perioada anilor 1995 – 1998, la specializarea Administrarea publică, teza de master axată pe procesul decizional în activitatea consiliului local în pregătirea tezei se bazează pe experiența proprie, enunțând mai multe recomandări în acest domeniu, fiind consultat de profesorii Valeriu Didencu și Tudor Deliu. Și cunoștințele acumulate, îmbinate cu practica de lucru, i-au fortificat forțele de a acționa, după cum este o vorbă înțeleaptă din popor „Zis și făcut”.

Modest din fire, a pornit campania electorală cu sloganul „Promit ceea ce pot face și fac ceea ce am promis”. „Eu întotdeauna am fost realist și am activat în măsura posibilităților, spune domnul primar, așa că și în campania electorală nu

m-am străduit să arunc praf în ochi pentru a obține careva beneficii, dar de a face ceva concret pentru sat. Căci situația era într-adevăr deplorabilă. Dacă mai înainte în sat era spital cu mașină de salvare, unitate de pompieri, un drumar care întreținea drumurile anul împrejur, electrician, telefonist etc., când am revenit la primărie nu mai era nimic. Ce să mai spunem, dacă însăși primăria nu avea mobilier îndeajuns nemaivorbind de echipamente tehnice. Și, vă închipuiți, de vre-o zece ani nu funcționa grădinița de copii. În aceste condiții am pornit la drum, cu pași mici dar siguri”.

S-a convenit ca reparațiile instituțiilor publice să fie efectuate pe etape, după cum erau

fost dat în folosință în 2014, fiind apoi donată Centrului o mașină de tip „Salvare”.

O istorie interesantă s-a întâmplat cu grădinița de copii. Fiind reparată și dotată cu cele necesare, într-o noapte, s-a aprins de la un scurtcircuit și a ars totalmente. Atunci, primăria a făcut de urgență demersurile necesare pe adresa Guvernului și au fost alocate sursele financiare necesare. Timp de 6 luni a fost construită o nouă grădiniță-tip cu două clădiri, una având două nivele, cu 120 de locuri pentru copii, fiind dată în folosință în decembrie 2014. Costul total al lucrărilor a fost de peste 17 milioane de lei. Primăriei i-a revenit sarcina de amenajare a teritoriului, de construcție a stației de epurare și a punctelor sanitare.

Paralel, au fost efectuate lucrări de reconstrucție a unei



găsite sursele financiare din bugetele locale, de stat sau internaționale. La gimnaziu a fost construită o cantină, apoi au fost reparate ferestrele, acoperișul, sistema de încălzire la primărie a fost adus mobilierul necesar, au fost tencuiți pereții, amenajată fațada clădirii; aceleași lucrări au fost îndeplinite și la Casa de cultură.

Pentru început, la spital, în căderea căruia era amplasată poliția de frontieră, s-a reușit amenajarea unui salon pentru spitalizare de zi, unde să fie tratați consătenii și, îndeosebi, bătrânii. Ulterior, s-a ajuns la înțelegere cu Ministerul Sănătății de a fi construit un nou Centru de sănătate chiar în centrul satului cu finanțare de la FISIM și Banca Mondială, care a

fântâni arteziene și a unui turn de apă, de la care au fost aprovizionate cu apă o bună parte din gospodăriile din sat, de iluminare stradală, de amenajare a parcului de agrement din centrul satului, alte proiecte pentru o dezvoltare durabilă a baștinei.

Primarul consideră necesar de a îmbina toate aceste activități de renovare a satului cu cele ce țin de istoria satului, de valorile spirituale ale comunității. Și ca rezultat, este înălțat un Memorial al Mamei, ca un simbol al continuității vieții, și Crucea Memoriei, ca o veșnică pomenire a celor peste 100 de consăteni și copiii lor,

(Continuare în pag. 7)

Schimb de experiență în cadrul proiectelor Erasmus+

Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică se numără printre beneficiarii proiectelor Erasmus+ Capacity Building, selectate în 2015: „Library Network Support Services: modernising libraries in Armenia, Moldova and Belarus through library staff development and reforming libraries”, „Creating Moldovan E-network for promoting innovative e-teaching in the continuing professional education”, „Introducing Problem Based Learning in Moldova: Toward Enhancing Students' Competitiveness and Employability”.

În scopul analizei etapei incipiente a implementării proiectelor și a schimbului de experiență în cadrul proiectelor gestionate și identificării problemelor pentru obținerea asistenței și consultanței din partea EACEA și a Oficiului Național Erasmus+, Biblioteca Academiei de Administrare Publică a organizat, în parteneriat cu Oficiul Național Erasmus+ Moldova, o ședință de lucru cu participarea dnei France DANTIN, responsabilă de Moldova de la Agenția Executivă pentru Cultură, Educație și Audiovizual (EACEA), și a reprezentanților naționali ai proiectelor Erasmus+ de la Academia de Administrare Publică, Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți și Universitatea de Stat din Tiraspol, cu sediul în Chișinău. Academia a fost reprezentată de echipa de proiect a instituției: Rodica Sobieski-Camerzan, șefa Bibliotecii Științifice, manager de

proiect, Silvia Dulschi, șefa Direcție știință și doctorat, și reprezentanții Academiei s-au referit detaliat asupra scopului și



cercetător, și Andrei Tabun, metodist, administrator în cadrul proiectului.

În cadrul ședinței de lucru a fost făcută o prezentare generală a proiectelor, a situației la zi și elucidate problemele apărute pe parcursul implementării proiectelor, s-a discutat despre regulile noi de realizare a proiectelor și înaintate propuneri, sugestii privind gestionarea eficientă a proiectelor.

Reprezentanții echi-

obiectivelor proiectului, în mod special, s-au axat asupra primelor rezultate ale proiectului: Conferința de lansare la Brașov, în martie 2016, a proiectului LNSS, trainingul „English for Specific Purposes / Engleza pentru scopuri specifice”, 4-5 aprilie 2016, USB, și 7-8 aprilie 2016, AAP.

Participanții la eveniment, reprezentanți ai instituțiilor de învățământ superior din Moldova, au apreciat importanța realizării

proiectelor în cadrul programului Erasmus+ în procesul de aderare a Republicii Moldova la Procesul de la Bologna, care va conduce la reformarea radicală a sistemului, la dotarea instituțiilor de învățământ din Moldova cu echipament tehnic performant, crearea de centre de ghidare în carieră și oficii de proprietate intelectuală, la extinderea programelor de mobilitate atât pentru profesori, cât și pentru studenți.

De asemenea, participanții au adresat întrebări referitor la desfășurarea proiectelor, fiind abordate unele chestiuni de ordin financiar. France DANTIN, manager de proiecte la Agenția Executivă pentru Cultură, Educație și Audiovizual (EACEA) cu sediul la Bruxelles și coordonatorul de țară pentru Moldova, a răspuns la întrebările adresate și a exprimat speranța că reformele din educație, inițiate prin intermediul Programului Erasmus+, vor avea continuitate.

Notă. Programul Erasmus+ reprezintă principalul instrument de asistență al Uniunii Europene pentru sprijinirea procesului de reformă la nivelul învățământului superior în țările din afara UE.

Rodica SOBIESKI-CAMERZAN,
șefa Bibliotecii
Științifice, AAP

(Sfârșit. Încep. în pag. 6)

deportați de regimul totalitar comunist, majoritatea dintre care nu s-au mai întors acasă, acest monument fiind o donație a consăteanului, omul de afaceri Sergiu Balica.

Sunt păstrate cu sfințenie obiceiurile și tradițiile locale prin organizarea sărbătorilor creștine, a dansurilor populare de Hramul satului și cu alte ocazii. Tradiții care s-au completat cu o frumoasă sărbătoare de suflet „Mă mândresc că sunt săițean”, în cadrul căreia sunt

omagiați bunii gospodari, personalitățile satului, fiind anul acesta la a doua ediție a sa.

Și în această ordine de idei, este de remarcat faptul că satul Săiți ași are Imnul său (autor Simion Gluh, fost director al școlii din sat, acum pensionar, muzica – Nicolae Pavlenko, profesor de muzică), Drapelul și Stema, elaborate de consăteanul Sergiu Musteață, actualmente, decan al facultății de istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Cuvântul de primar

Primarul de Săiți, Valeriu Mustață, mă mai impresionează cu o predilecție a sa. Îmi demonstrează o bogată filmotecă și o vastă galerie foto, explicându-mi că toate lucrările de implementare a ideilor, a proiectelor, mai mari sau mai mici, de la început până la finalizarea lor, sunt documentate prin fotografiere și filmare, ele constituind arhiva primăriei. Aceste materiale sunt folosite pentru a ilustra, literalmente, dările de seamă, pe care pri-

marul le face anual la adunările generale ale satului.

„Cuvântul spus în fața sătenilor este o lege pentru mine, mărturisește primarul, și a o îndeplini este o onoare. Prin aceasta îmi depun și eu umărul la propășirea localității de baștină, că, la fel, ca toți consătenii mei, mă mândresc că sunt săițean și o vreau una destoinică de neamul nostru pentru copii noștri în viitor”, conchide primarul de Săiți, Valeriu Mustață.

Ion AXENTII

Iluminare stradală pe bani europeni

Săptămâna Europeană a Energiei Durabile, desfășurată anual în Republica Moldova în perioada 15 – 21 iunie, se aliniază la EU Energy Days, marcată în țările-membre ale Uniunii Europene, începând cu 2006, ca urmare a inițiativei Comisiei Europene. În anul curent, Săptămâna a fost marcată la Chișinău, în Grădina Publică „Ștefan cel Mare”, la eveniment participând reprezentanți ai Ministerului Economiei, Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova și Agenției pentru Eficiență Energetică. Săptămâna a dat curs unei noi inițiative de interes social.

Nouă autorități publice locale din Moldova au semnat cu Fondul pentru Eficiență Energetică (FEE) Acorduri de finanțare nerambursabilă privind reparația sistemelor de iluminat stradal din bani europeni. Investiția se ridică la 15 milioane de lei.

Acordurile au fost semnate de primăriile orașelor Călărași, Nisporeni, Hâncești și Ialoveni, ale satelor Olișcani, r-nul Șoldănești, Chioselia Mare, r-nul Cahul, Corlăteni, r-nul Râșcani, Speia, r-nul Anenii Noi, Carabetovca, r-nul Basarabasca, Frumușica, r-nul Cahul, Răzeni, r-nul Ialoveni, Șestaci, r-nul Șoldănești, și comunei Crasnoarmeisocoe, r-nul Hâncești

„Eficiența energetică este o preocupare prioritară a Guvernului, iar modernizarea sistemelor de iluminat stradal reprezintă o bună parte a eforturilor de a eficientiza consumurile și un angajament important al Republicii Moldova ca membru al Comunității Energetice”, a declarat cu această ocazie viceministrul economiei, Valeriu Triboi.

„Obiectivul Fondului este de a crea un efect demonstrativ, prin implementarea cu succes a proiectelor finanțate și de a spori interesul populației în realizarea proiectelor de



eficiență energetică și valorificarea surselor de energie regenerabilă în Republica Moldova. Modernizarea sistemelor de iluminat public stradal va îmbunătăți confortul locuitorilor din cele 9 localități, contribuind, în același timp, la reducerea consumului de energie în țară”, a declarat Octavian Crestin, directorul executiv-interimar al Fondului pentru Eficiență Energetică (FEE).

Mihail Stratan, director al Agenției pentru Eficiență Energetică, a subliniat că reabilitarea sistemelor de iluminat stradal nu va conduce imediat la reducerea consumului de energie, deoarece multe dintre acestea erau deteriorate și, pur și simplu, nu funcționau, iar relansarea lor va crește consumul. „Din perspectiva securității locuitorilor, este

important ca reabilitarea sau construcția sistemelor de iluminat public să fie efectuată în conformitate cu standardele internaționale în domeniu și să asigure un consum cât mai mic de energie, pentru a menține povara financiară asupra locuitorilor la un nivel cât mai redus”, a precizat Mihail Stratan.

După cum ne-a informat expertul de proiect, Valerian Colun, de la FEE, pentru realizarea proiectelor europene de iluminare stradală, în 2014, a fost lansat un Apel de propuneri de proiect destinat modernizării sistemelor de iluminat public. La etapa inițială autoritățile publice locale au depus la FEE scrisori de solicitare. La următoarea etapă, au fost depuse Descrieri detaliate de proiect, în baza cărora au fost evaluate și aprobate solicitările de grant.

În urma evaluării propunerilor inițiale de proiect, au fost selectate propunerile depuse de 47 de localități, în valoare totală de 101,36 mln. lei, grantul solicitat de la FEE fiind de 75,73 mln. lei.

FEE va finanța proiecte de modernizare a sistemelor de iluminat public după principiul „primul venit, primul servit”, deoarece suma alocată, în acest sens, de 50 mln. lei, este mai mică decât sumele solicitate de autoritățile publice locale. Localitățile beneficiare vor trebui să asigure o contribuție financiară proprie în mărime de 25% din mărimea investițiilor.

Cele nouă localități sunt primele care au semnat Contractele de grant, în cadrul Apelului de propuneri de proiect fiind aprobate spre finanțare 13 solicitări de modernizare a sistemelor de iluminat public stradal. Investițiile totale în cele 13 proiecte, inclusiv contribuția autorităților publice locale, se ridică la 27,78 mln. lei, suma solicitată de la FEE fiind de 20,82 mln. lei. Proiectele aprobate vor contribui la obținerea a 1,25 MWh economie de energie și o reducere a emisiilor de CO2 de 530 tone.

La Săptămâna Energiei Durabile au participat sute de organizații de profil și beneficiari, fiind propusă o agendă de promovare a soluțiilor de energie regenerabilă și eficiență energetică. Scopul l-a constituit intențiile de a răspândi cele mai bune practici în acest domeniu și de a inspira autoritățile locale pentru noi idei inovatoare de eficientizare a utilizării resurselor energetice și a asigura un mediu de dezvoltare economică mai durabil și o ecologie mai curată.



Decizii normative ale consiliilor locale

ÎNTREBARE. Ce tip de acte adoptă sau emit autoritățile administrației publice locale?

RĂSPUNS. În realizarea competențelor și atribuțiilor sale, consiliul local adoptă decizii, iar primarul – dispoziții. La rândul lor, acestea pot comporta caracter normativ și/sau individual.

Deciziile administrației APL

Deciziile cu caracter normativ intervin în domeniile în care este necesară o reglementare generală a unor raporturi sociale. Deciziile cu caracter normativ pot fi adoptate în cazurile în care aceasta o cere legea, ele fiind subordonate legii și se emit numai în scopul organizării executării legii. (Art. 13. lit. (2) din Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale Nr.317-XV din 18.07.2003).

Această categorie de acte, prin conținutul lor, pot obliga la o anumită prestație sau acțiune, pot interzice o anumită acțiune, pot lăsa la latitudinea celor interesați de a face sau nu o anumită acțiune.



De exemplu, deciziile referitoare la aprobarea bugetului, stabilirea taxelor și impozitelor locale, administrarea domeniului public și privat al unității administrativ-teritoriale, planificarea dezvoltării localității și amenajării teritoriului, asocierea cu alte consilii, instituții publice din țară sau din străinătate, etc. vor avea caracter normativ.

Deciziile cu caracter individual se caracterizează prin faptul că manifestă voința organului competent prin care se creează, modifică sau sting drepturi sau obligații în sarcina unuia sau a mai multor persoane dinainte determinate.

Astfel, ele se emit cu un scop bine determinat pentru îndeplinirea unei sarcini concrete țin de domeniul administrației publice, sunt personificate, având un adresat concret, și se aplică pe un termen determinat. După atingerea scopurilor, aceste decizii își pierd importanța juridică. Un exemplu în acest sens servesc deciziile prin care se aleg viceprimarii, se constituie comisiile de specialitate, se numește secretarul consiliului local, etc.

Dispozițiile administrației APL

Art. 32 alin.(1) al Legii nr. 436/2006 prevede că primarul, în exercitarea atribuțiilor sale, emite dispoziții cu caracter normativ și individual.

Dispozițiile sunt acte juridice ce exprimă o voință manifestată unilateral și produc în mod direct efecte juridice, au caracter de actualitate și sunt obligatorii pe întreg teritoriul administrat de autoritatea emitentă.

Dispozițiile cu caracter normativ au caracter obiectiv, deoarece instituie norme juridice generatoare de drepturi și obligații, care au caracter general și impersonal.

Dispozițiile cu caracter individual se caracterizează prin faptul că manifestă voința organului competent prin care se

creează, modifică sau sting drepturi sau obligații în sarcina unuia sau a mai multor persoane dinainte determinate.

ÎNTREBARE. Am auzit despre faptul că unele consilii locale au adoptat și declarații cu caracter politic. Pot autoritățile publice locale să adopte declarații, rezoluții, moțiuni de cenzură etc., sau să întreprindă acțiuni de „nesupunere civică”?

RĂSPUNS. Într-adevăr, au fost cazuri când unii consilieri afiliați anumitor forțe politice au găsit de cuviință să „aprobe” în ședință de consiliu declarații în susținerea unor lideri politici sau chiar posturi private de televiziune, sau declarații de «nesupunere civică». Dar dacă citim atent art.19 alin. (3) al Legii nr. 436/2006, observăm că organul deliberativ local adoptă doar decizii și doar „în realizarea competențelor sale”. Iar acțiunile enumerate mai sus nu se încadrează nici la art. 4 din Legea 435/2006, nici la art. 14 din Legea 436/2006, unde sunt stipulate expres domeniile și competențele consiliilor locale.

Au fost cazuri, când unele consilii locale au adoptat decizii prin care „boicotează” executarea pe teritoriul unității administrativ-teritoriale a unor hotărâri ale Parlamentului, lucru cu totul ieșit din comun. Astfel, în august 2010, un consiliu orășenesc a adoptat decizia „Cu privire la declarația privind desfășurarea referendumului constituțional de pe data de 05 septembrie 2010” prin care s-a dispus boicotarea Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova privind desfășurarea referendumului republican constituțional nr.150-XVIII din 7.07. 2010.

Aprobarea declarației cu pricina nu numai că este contrar competențelor autorităților publice locale, ci încalcă flagrant art. 38 din Constituția țării care garantează dreptul cetățenilor de a-și exprima voința prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat și art. 54 din Legea supremă care stipulează că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Potrivit dreptului administrativ, deciziile organelor centrale sunt obligatorii pe întreg teritoriul țării. Asta spune legea. În cazul, în care aceste prevederi sunt încălcate de autoritățile publice, inclusiv prin așa-numite acțiuni de „nesupunere civică”, de asemenea se ignoră Constituția, iar astfel de acțiuni, săvârșite de persoane cu funcții de răspundere din cadrul autorității publice cad sub incidența art. 328 al Codului Penal „Exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu”.

Deci, consilierii urmează să cunoască bine, unde încep și unde sfârșesc competențele organului din care fac parte.

Din partea redacției!

Vă confrunțați cu probleme în administrarea publică, cu situații incerte? Nu ezitați, adresați redacției ziarului „Funcționarul Public” întrebările la care căutați răspunsuri adecvate, conform legislației în vigoare. Suntem totdeauna la dispoziția Dumneavoastră, iar profesorii, experții de la Academia de Administrare Publică, de la alte instituții publice, vă vor da răspunsuri exhaustive la întrebările care Vă frământă, care vor fi, de asemenea, publicate la această rubrică a ziarului.

Destine basarabene evocate în spațiul muzeal

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală constituie cel mai vechi muzeu public dintre Prut și Nistru, fiind înființat în rezultatul Expoziției Agricole și Industriale, organizată de Zemstva Gubernială la Chișinău, în toamna anului 1889. De-a lungul timpului, instituția a purtat mai multe denumiri, exprimând profilul său variat: Muzeul Agricol al Zemstvei Basarabene, Muzeul Zoologic, Agricol și de Industrie Casnică, Muzeul Național de

sprijinul unor reputați cercetători ai acestor evenimente tragice – Viorica Olaru-Cemîrtan, Romeo Cemîrtan și Elena Șișcanu. Fotografii prezintă familii de basarabeni deportați în Siberia și republicile Asiei Centrale, condițiile de viață și muncile forțate din lagărele sovietice. Imaginile provin din colecțiile familiilor Litra, Andronic, Buga, Pascari, Istrati ș.a. Organizatorii au inclus și scurte biografii ale deportaților, însoțite de amin-

mama este sau nu, ne-au ridicat și ne-au dus la gară, la Bălți”.

În cadrul vernisajului au luat cuvântul Petru Vicol, director prim-adjunct al muzeului, Monica Babuc, ministrul culturii și istoriei Viorica Olaru-Cemîrtan. Despre experiențele trăite în Gulag, în copilărie, și-au amintit cu durere Elizaveta Andronic (Cuzuioc) și Margareta Cemîrtan-Spînu (autoarea mai multor volume memorialistice, intitulate sugestiv: *Lupii și Siberia de acasă*). Vorbitorii au subliniat importanța păstrării memoriei deportaților, a educării tinerei generații, pentru a evita repetarea unor asemenea tragedii. În același context, participanții au vizionat filmul documentar **Prizonieri ai fericirii. Alma Mater a Gulagului. Arhipelagul Solovky**, autor – Andrei Dumbrăveanu, conferențiar la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova. Împreună cu istoricii Anatol Petrencu, Ion Negrei și alți iubitori ai trecutului românesc, autorul a vizitat Mănăstirea Soloveț (Solovki), situată în Marea Albă, folosită încă de autoritățile Rusiei țariste, iar apoi de guvernul URSS, în calitate de închisoare pentru adversarii politici. Anume acest arhipelag, parcă

Moldova, – poslușnici, monahi și deținuți, – la Mănăstirea Soloveț, începând din sec. XVIII, până în prezent. Titlul *Prizonieri ai fericirii*, aparent contradictoriu, exprimă discrepanța dintre lozincile comuniste, care proclamau egalitatea generală, construirea unei societăți echitabile și realitățile dure, dominate de cenzură și represii.

Dintre evenimentele viitoare, planificate pentru 2016, în cadrul muzeului, remarcăm Expoziția Filatelică Națională „Moldova Independentă”. Vor fi prezentate colecții filatelice ale membrilor Asociației Filateliștilor, Maximafilistilor și Cartofilistilor, care au participat la numeroase expoziții și concursuri internaționale, fiind apreciate cu medalii de vermeil și argint. În paralel, cunoscutul maestru fotograf Tudor Iovu va expune circa o sută de imagini din arhiva personală, consacrate luptei pentru independența și integritatea Republicii Moldova.

Prin diversitatea evenimentelor organizate, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală reprezintă un spațiu favorabil pentru manifestări științifice și artistice, pentru dialog și inițiative sociale. Preocuparea constantă a instituției rămâne păstrarea și



Istorie Naturală din Chișinău, Muzeul Regional al Basarabiei, Muzeul Republican de Studiere a Ținutului, Muzeul de Stat de Istorie și Studiere a Ținutului al RSSM.

Patrimoniul muzeal numără astăzi peste 150 de mii de piese ce reflectă mediul natural, istoria, cultura tradițională a românilor și altor comunități etnice din republică. Prin intermediul expozițiilor și altor manifestări, a cercetărilor și publicațiilor științifice, angajații instituției aduc în atenția societății file din trecutul și prezentul Republicii Moldova, promovând valorile materiale și spirituale ale spațiului basarabean.

Cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova, în prima jumătate a anului curent, în incinta Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală s-au desfășurat mai multe expoziții inedite, manifestări științifice și ateliere de artă populară.

În acest sens, la 6 iulie, a fost vernisată Expoziția de fotografii „Deportările din RSSM – identitate și memorie”, realizată cu

tiri tulburătoare din Gulag. Fragmentele documentare evocă momente din timpul Operației secrete „Iug” (pentru exilarea persoanelor considerate ostile regimului sovietic), suferințele îndurate în lagărele de concentrare, dar și persecuțiile foștilor deportați după ce au revenit acasă. Toate probează elocvent crimele comise de autoritățile comuniste față de zeci de mii de oameni nevinovați.

Cităm din mărturiile Ninei Grabovschi, or. Telenești, despre cele trăite în noaptea de 5-6 iulie 1949: „Noi eram cu toții în casă, ne pregăteam de culcare, când au venit și au bătut la ușă. Mama ieșise afară, așa, în cămașă, nu mai țin minte la ce. Când a văzut soldații, a fugit în grădină, s-a ascuns. [...] Soldații ne-au scos afară. Pe mine tata m-a luat în brațe, iar Ana se ținea de piciorul tatei. Soldații o loveau pe Ana cu prikladul, ca să țipe mai tare, pentru ca mama să se întoarcă înapoi. Și Anica, cât o ținea gura, răcnea „mama!”, iar mama înapoi nu s-a întors. Ea gândea că pe tata nu-l vor lua singur. [...] Soldații n-au ținut cont dacă



predestinat sihaștrilor aflați în căutarea lui Dumnezeu, paradoxal a devenit „Alma Mater”, prototipul Arhipelagului Gulag, adică un spațiu de experimente concentraționare, ulterior reluate în întreaga Uniune Sovietică. Realizatorii filmului evocă prezențe ale persoanelor originare din

punerea în valoare a patrimoniului cultural național, altfel spus, a moștenirii lăsate de înaintașii noștri. Fiecare vizită la muzeu înseamnă un îndemn la reflecție și la creație, o apropiere de lumea străbunilor, dar și de noi înșine.

Andrei PROHIN,
cercetător științific, MNEIN

Inventatorii moldoveni vor putea beneficia de suport din partea statului în procesul de brevetare în străinătate a invențiilor și a soiurilor de plante create în Republica Moldova. Guvernul a aprobat, în acest sens, un Regulament care stabilește mecanismul de susținere financiară a persoanelor juridice care au inițiat procedura de brevetare externă a produselor create.

Documentul vine să asigure sporirea capacităților de inovare ale instituțiilor de cercetare, ale centrelor universitare și ale mediului

Guvernul va susține financiar inventatorii moldoveni



de afaceri prin încurajarea brevetării invențiilor pe plan internațional. Inventatorii vor putea beneficia de acoperirea parțială a cheltuielilor suportate în timpul brevetării în

străinătate a invențiilor și a soiurilor de plante, în special, pentru achitarea taxei de depunere a cererii de brevet și/sau examinarea cererii, a taxei de documentare și pentru efectuarea examinării tehnice a soiurilor de plante.

Un solicitant va putea

beneficia de sprijin financiar maxim de trei ori. În cursul aceluiaș an calendaristic, sprijinul financiar poate fi acordat unui solicitant o singură dată, iar suma nu va depăși echivalentul a trei mii de euro.

Selectarea invenției sau a soiului de plantă, pentru care solicitantul va beneficia de sprijin financiar, va fi efectuată de o Comisie specială, formată din specialiști în domeniu și cu experiență, de minimum cinci ani, în sfera proprietății intelectuale.

Inventatorii moldoveni distinși cu medalii la EUROINVENT

În incinta Pallas Mall, Iași, România, s-a desfășurat cea de-a VIII-a ediție a Expoziției Europene a Creativității și Inovării EUROINVENT. Expoziția a fost organizată de Forumul Inventatorilor Români al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi”, Asociației pentru Ecologie și Dezvoltare Durabilă „Europe Direct”, Iași, și Universității „Al. I. Cuza”, sub egida Federației Internaționale a Asociațiilor de Inventori (International Federation of Inventors' Associations - IFIA) și Asociațiilor Mondiale de Invenții și Proprietate Intelectuală (World Invention Intellectual Property Associations - WIIPA). În cadrul expoziției au fost prezentate 560 de invenții și teme de cercetare din 43 de țări.

Prezent la eveniment, directorul general al Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) din Republica Moldova, Octavian Apostol,

a mulțumit Forumului Inventatorilor Români pentru invitație și a felicitat organizatorii pentru faptul că, de la ediție la ediție, expoziția crește în amploare și recunoaștere.

La actuala ediție a EUROINVENT, comunitatea inventatorilor din Republica Moldova a avut o prezență semnificativă, printre participanți regăsindu-se inventatori din cadrul universităților și instituțiilor de cercetare, precum ar fi Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Institutul Grădina Botanică ale Academiei de Științe a Moldovei, reprezentanți ai Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, Centrului Național Științifico-Practic de Medicină de Urgență, Institutului de Fitotehnie „Porumbeni”, Agenției pentru Inovare și Transfer Tehnologic etc.

Cele peste 90 de lucrări,



prezentate de inventatorii și cercetătorii din Republica Moldova, s-au bucurat de o înaltă apreciere a Juriului, fiind distinse cu 50 de medalii de aur, 20 medalii de argint, 8 medalii de bronz și 2 premii speciale.

De asemenea, doi ingineri moldoveni, studenți la Facultatea de Mecanică a Universității Tehnice din Iași „Gheorghe Asachi”, au luat pre-

miul întâi la EUROINVENT pentru mașina AVAI - un concept de mașină special adaptată pentru prietenul lor aflat în scaunul cu roțile.

Marele trofeu al expoziției i-a fost acordat lui Marcus Răzvan de la Corneliu Group - Cluj pentru încărcătorul de smartphone care încarcă bateria telefonului prin regenerarea energiei înconjurătoare.



Aurelian Gulea,
academician

Pentru o imunitate sporită a albinelor

Savantul moldovean, academicianul Aurelian Gulea, de la Academia de Științe a Moldovei, în colaborare cu partenerii săi din Franța și colegii de la Institutul de Zoologie, a descoperit o moleculă care mărește imunitatea albinelor. „A fost descoperită o moleculă nouă, care este implementată pentru a ajuta albinele să

iasă din impas când ele sunt bolnave”, spune Aurelian Gulea. Această invenție a fost apreciată cu medalia de argint la o expoziție internațională a inventatorilor, desfășurată în Germania.

În situația, în care anul trecut, în Europa, din cauza bolilor, au pierit 75 la sută din familiile de albi, iar în Republica

Moldova - 25 la sută, invenția academicianului Aurelian Gulea este de milioane.

„Vom înainta invenția pentru Programul Orizont 2020, care plătește bine pentru aceste proiecte. Sunt idei de a construi niște instalații-pilot pentru a lansa producerea industrială experimentală a acestor molecule”, afirmă academicianul.

Descoperire istorică la Costești!

Comoară arheologică găsită la întâmplare de un bărbat din partea locului care săpa un șanț.

Un sit arheologic de o mare valoare istorică a fost descoperit în satul Costești, din raionul Ialoveni, în preajma căruia a existat o localitate medievală. Acesta datează din secolul XIV. După ce au fost anunțați despre această descoperire, arheologii au continuat săpăturile, în urma cărora au descoperit vase din ceramică, monede din bronz și două pușculițe din ceramică în care erau păstrate economiile familiilor. Au mai fost descoperite șase gropi menajere și două bordeie construite din lemn și lut.

După două săptămâni de săpături, specialiștii au scos

transportul mercurului. Mercurul era folosit la prepararea diferitor medicamente. E posibil să fi fost folosit pentru păstrarea altor lichide, cum ar fi produse cosmetice", spune Vlad Vornic, directorul Agenției Naționale Arheologice

Majoritatea obiectelor descoperite conțin ornamente care erau folosite în orașele Hoardei de Aur. Printre cele mai importante vestigii descoperite sunt niște monede din bronz care erau utilizate în zonă acum peste șase secole. Specialiștii presupun că obiectele erau confecționate aici, în orașul medieval situat în lunca râului Botna.

Vechi, din păcate însă, a fost foarte puțin cercetat acest sit arheologic. Pe Botna avem câteva sectoare unde se văd clar complexe distruse de ape", a

menționat dl Vlad Vornic.

Obiectele descoperite se vor păstra la Muzeul de Istorie și Agenția Națională Arheologică. În toamnă, specialiștii intenționează să desfășoare o altă cercetare în zonă, unde se află un cuptor pentru arderea cărămizii și a ceramicii.



* * *

În Republica Moldova sunt înregistrate 7 368 de monumente de arheologie: stațiunile preistorice, vetrele fostelor sate sau seliștile, cetățile sau horodiștile, orașele medievale, valuri de pământ, cimitire, movile funerare, comorile).

Printre ele se disting două categorii de monumente de arheologie.

Vestigii preistorice. Cele mai vechi atestări ale prezenței omului în Republica Moldova sunt atribuite perioadei paleolitice de 300-500 mii de ani în urmă și reprezintă obiectul de studiu în arheologie. La noi s-au descoperit și au fost cercetate câteva mii de asemenea stațiuni ale oamenilor preistorici fie în peșteri, fie în teren liber. Piese descoperite în excavațiile arheologice au dat posibilitate savanților să întregască cunoștințele despre modul de viață și concepția despre lumea înconjurătoare a comunităților gentile. Dintre cele mai bine studiate acestea se găsesc la Ciuciulești, Cosăuți, Buzdujeni, Brânceni, Trinca, Horodiște, Vărat, Duruitoarea, Butești, Ofatinți, Rașcov ș.a.

Monumente ale antichității. Perioada antică a lăsat o moștenire impresionantă în așezările diferitor popoare sedentare sau migratoare. Localitățile fortificate ale acestora sunt numite cetăți (grădiști, horodiști), celelalte de tip sătesc nefortificate – seliști. Circa 100 de seliști sunt descrise și luate sub protecție de stat, ca de exemplu la Cărbuna, Vărvăreuca ș.a.

Republica Moldova este printre câștigătorii anului 2015 al premiului European pentru Patrimoniu Cultural / Premiul Europa Nostra.

Romina Cojocari



la suprafață mii de cioburi de vase, cuie din metal și vase din ceramică, specifice acelei perioade.

„Acele vase au pereții foarte groși și se presupune că erau folosite pentru păstrarea și

Specialiștii susțin că în perioada medievală în regiune era amplasat un oraș populat de tătaromongoli, al doilea ca importanță după Orheiul Vechi.

„Ca dimensiune, Costeștii depășește de două ori Orheiul

Abonarea 2016

Continuă abonarea pentru anul 2016 la revista științifico-metodică trimestrială **„ADMINISTRAREA PUBLICĂ”** și la ziarul **„FUNCȚIONARUL PUBLIC,”** publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista **„Administrarea Publică”** apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Ziarul **„Funcționarul public”** apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Sergiu CARCEA - designer

Luminița BOICIUC - redactor

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.

Dat la tipar 14.07.2016

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78



„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicația a Academiei de Administrare Publică.